

**ДЫНАМІКА ВЫКАНАННЯ ЗАКОНА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
«АБ ПРАВІЛАХ БЕЛАРУСКАЙ АРФАГРАФІІ
І ПУНКТУАЦЫІ» Ў РЭГІЯНАЛЬНЫМ ДРУКУ
(на матэрыяле медыятэкстаў сеткавага выдання MLYN.BY)**

В. І. Іўчанкаў

*Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт,
вул. Кальварыйская, 9, 220004, г. Мінск, Рэспубліка Беларусь,
diskurs03@mail.ru*

Роля арфаграфіі ў сучасным грамадстве значна ўзрастае: сучаснік пагружаны ў тэкст, а значыць, і ў працэс яго напісання, як ніколі раней, што тлумачыцца імклівым наступам інтэрнэту з усімі яго перавагамі і перасцярогамі. Разглядаюцца некаторыя пытанні захавання арфаграфічнай нормы ў сеткавым выданні інфармацыйнага агенцтва «Мінская праўда».

Ключавыя словы: арфаграфія; медыйная практыка; норма; сеткавае выданне; медыятэкст.

**THE DYNAMICS OF IMPLEMENTATION
OF THE LAW OF THE REPUBLIC OF BELARUS
«ABOUT THE RULES OF BELARUSIAN ORTHOGRAPHY
AND PUNCTUATION» IN THE REGIONAL PRESS
(A Case Study of the Internet project MLYN.BY media texts)**

V. I. Ivchenkov

*Belarusian State University,
9, Kalvariyskaya Str., 220004, Minsk, Republic of Belarus
Corresponding author: V. I. Ivchenkov (diskurs03@mail.ru)*

The role of orthography in modern society is greatly increasing: a contemporary is immersed in the text, and therefore in the process of writing, as never before, which is explained by the rapid onset of the Internet with all its advantages and caveats. Some issues of preserving orthographic norms of the Internet project of the news agency «Minskaya praua» are discussed.

Key words: orthography; media practice; norm; internet project; media text.

Інфармацыйныя тэхналогіі значна спрасцілі карыстанне пісьмом. З'явіліся тэкставыя рэдактары, віртуальныя падказкі, правапісныя

праграмы, інфармацыйна-даведачныя парталы. Здаецца, толькі умеі карыстацца імі... IT-працэсы – рухавік новай эпохі, у якой разбураюцца каноны лінейнага тэксту, на жаль, руйнуецца сакральнасць рукапісу, па якім раней нават прымудраліся меркаваць пра характар чалавека. Дарэчы, сёння з'яўляюцца анлайн-сэрвісы па пераводзе тэксту ў рукапіс. Толькі іх узнікненне выклікана зусім іншымі прычынамі. Так, на сайце handwrittner.ru чытаем: «Вам надакучыла пісаць канспекты, для таго каб выкладчык проста паставіў галачку ў журнал? Наш сэрвіс пазбавіць вас ад гэтага!». І як паслуга, прапануецца згенерыраваць любы канспект. Почырк можаш выбраць сам...

У дзеянне ўступаюць іншыя правілы камунікавання: узмацненне адраснасці аўтарскага «я», псіхасаматычная выражанасць (сіндром Сняжаны), актыўная дыялагічнасць, якая мяжуе з абвінавачвальным пафасам дыятрыбы, лексічная разняволенасць, сінтаксічная кампрэсія, рэдукцыя сэнсу і шмат інш. Пашырэнне вербальнай практыкі значна ўплывае на разумова-маўленчую дзейнасць чалавека. Пра гэта слухна гаворыць прафесар Максім Крангаўз: «Мы вельмі часта робім пісьмова тое, што раней рабілі вусна. Некаторыя праблемы, якія раней вырашаліся з дапамогай тэлефоннага званка, зараз вырашаюцца з дапамогай перапіскі. Пры тым, што яна займае куды больш часу. У гэтага ёсць свае падставы. Такія паводзіны лічацца больш ветлівымі. Так мы не турбуем суразмоўцу. Ён можа наогул не адказаць на ліст. На вусны зварот не адказаць складаней. Такім чынам, частка нашых зносін перамясцілася ў гэтую «пісьмовую» па тэхніцы выканання і ўспрымання фазу» [1].

Згаданыя акалічнасці прымушаюць задумацца... Але відавочна адно: мы павінны асэнсаваць новую практыку і па магчымасці выбудаваць сучасныя падыходы як да самога пісьма, так і да методых яго выкарыстання. Бо ў любую сістэму трэба перш за ўсё закласці алгарытм правапісу, прыдаць ёй, так бы мовіць, законны фармат. А гэта ўжо залежыць ад карыстальнікаў.

Закон Рэспублікі Беларусь «Аб Правілах беларускай арфаграфіі і пунктуацыі» быў прыняты 23 ліпеня 2008 года. Ён рэгламентаваў правапісную практыку ва ўсіх сферах выкарыстання беларускай мовы і з 1 верасня 2010 года ўступіў у дзеянне. Яшчэ тады падкрэслівалася яго ўнікальнасць у гісторыі арфаграфіі. Правапіс быў зацверджаны найвышэйшым заканадаўчым органам краіны. Слушна сцвярджалася, што правілы, зацверджаныя на ведамасным узроўні, не будуць карыстацца неаспрэчным аўтарытэтам у грамадстве і гэта дасць шанец

для розных інсинуацый. Жыццё паказала правамернасць прынятага рашэння.

Зразумела, што вялікую ролю ў гэтым працэсе адыгрывалі СМІ. Ім адводзілася ледзь не галоўнае месца ў генерыраванні арфаграфічных асноў. На сёння можам канстатаваць тое, што правапісныя пытанні актуальныя і патрабуюць асаблівай увагі. Прывабнай эмпірычнай базай для назіранняў з’яўляюцца медыятэксты цэнтральнага рэгіёна.

Сеткавае выданне mlyn.by характарызуецца станоўчай тэндэнцыяй у захаванні арфаграфічных норм, што дазваляе гаварыць пра арталогічную кампетэнтнасць супрацоўнікаў рэдакцыі, рэдактарскую дасведчанасць. Назіраецца нарастанне арфаграфічна правамернага выкарыстання за апошнія гады арфаграфічных новаўвядзенняў у галіне галосных, якія найбольш частотныя ў медыйнай практыцы: «*Дзякуй за працу!*» – *напісаў лідар маладзёжнай арганізацыі* (17.04.2020); *...гаворыць лідар жаночага руху на Міншчыне* (06.03.2020); *І тут вельмі карысным стаў досвед аднаго з самых вядомых даследчыкаў беларускага фальклору, лідара этна-трыа «Троіца» Івана Кірчука* (27.12.2019); «*Ці вось надзвычай цікавы праект – “Малады лідар Міншчыны”*» (13.12.2019); *Не трэба змагацца за лідарства ў калектыве...* (22.11.2019); *Узначальвае «Кулгрынду» Інія Трынкунене – лідарка Літоўскай супольнасці балцкай веры «Рамува»* (10.09.2019); *Ніна Дубовік, лідар стаўбцоўскіх камуністаў* (27.05.2019) і шмат інш. Пры гэтым фіксуюцца адзінкавыя выпадкі няправільнага ўжывання паданалізных лексем: *Бясспрэчным лідэрам на жніве-2019 прызнаны Нясвіжскі раён* (31.12.2019); *Замест ордэраў на арышт Колас з Купалам 31 студзеня 1939 года атрымалі ордэны Леніна* (04.04.2019). На фоне карэктнага напісання гэта выглядае несістэмнай памылкай.

У «*Мінскай праўдзе*» вытрымліваецца паслядоўна і правіла напісання слоў тыпу **трыа, Токіа**: *Трэба сказаць, творчае трыа цалкам апраўдала ўскладзеныя на яго надзеі, стварыўшы надзвычай пазітыўны настрой сваімі вершамі, выдатным гумарам і песнямі* (3.05.2019); *Але зараз мая галоўная мэта – Алімпійскія гульні ў Токіа* (7.02.2020); *Разыгралі 200 камплектаў узнагарод у 15 відах спорту, а таксама ліцэнзій на Алімпіяду ў Токіа* (31.12.2019); *Ёсць работы барысаўскіх мастакоў, якія выстаўляліся ў Будапешце, Брно, Познані, Варшаве, Лондане, Токіа, Хельсінкі, і ў асабістых калекцыях Леаніда Брэжнева, Ціма Сарпанева, Алены Абрацовай* (10.07.2019). Аднак трапляецца і некарэктнае напісанне: *У Токіо працуе Інстытут славянскай культуры імя Станіслава Манюшкі* (10.04.2019).

Агляд правапіснай практыкі сведчыць пра тое, што правапіс сцвярджае свае пазіцыі ў бок захавання арфаграфічнай нормы, уведзенай законам, аднак патрабуе дадатковых рэкамендацый для канкрэтных медыя і адпаведнай карэкціроўкі прафесійнай рэдактарскай дзейнасці.

Правапісная адаптацыя залежыць ад таго, наколькі частотна слова ўжываецца ў сучасным маўленні, якая існуе традыцыя вымаўлення, які арэал распаўсюджанасці з'явы, што называецца такой лексемай. Медыйная практыка прымянення правапісных варыянтаў можа паслужыць удзячнай эмпірычнай базай для даследаванняў у галіне арфаграфіі ў яе дыяхронным і сінхронным аспектах.

Бібліяграфічныя спасылкі

1. *Кронгауз М.* Язык и коммуникация: новые тенденции [Электронный ресурс]. URL: <http://polit.ru/article/2009/03/19/communication> (дата обращения: 20.04.2021).

ВІДЗАХОСТЫНГ РЭГІЯНАЛЬНАЙ МЕДЫЯСФЕРЫ (практыка арганізацыі кантэнту інтэрнэт-партала МЛЫН.ВУ)

В. І. Іўчанкаў¹⁾, М. С. Цюцянёў²⁾

*¹⁾Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт,
вул. Кальварыйская, 9, 220004 г. Мінск, Рэспубліка Беларусь,
diskurs03@mail.ru,*

*²⁾Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт,
вул. Кальварыйская, 9, 220004 г. Мінск, Рэспубліка Беларусь,
tyutenkovmk@gmail.com*

У артыкуле апісваецца спецыфіка стварэння кантэнту ў беларускай блогасферы; на прыкладзе інтэрнэт-партала МЛЫН.ВУ аналізуецца яго відэакантэнт, дыстрыбутаваны на канале YouTube, даюцца адпаведныя дэфініцыі, устанаўліваецца жанравая і стылістычная адпаведнасць медыятэкстаў рубрыкацыі. Відэахостынг адаптуецца да камунікацыйных асаблівасцей глабальнай сеткі і атрымлівае спецыфічную медыйную накіраванасць (інтэрактыўнасць, нелінейнасць, незавершанасць і г. д.). Актуальнасць работы звязана з распрацоўкай стратэгічных накірункаў даследавання айчыннай блогасферы і ўключэння яе ў сістэму міжнароднага